

Vzdělávací obor: **Český jazyk a literatura**

Očekávaný výsledek učení: JJK-CJL-001-ZV5-005

Čte s porozuměním přiměřeně náročné texty včetně textů elektronických.

Popis úrovně Splněno

- přečte přiměřeně rozsáhlý text i v elektronické podobě.
- vyhledá část textu, která obsahuje požadovanou informaci.
- položí otázku, která mu pomůže pochopit obsah sdělení.
- propojí informace ze dvou textů a vyvodí závěr.
- ověřuje si informace ve více zdrojích.

Není banán jako banán

Autorka materiálu: Mgr. Jovanka Rybová

Anotace

Aktivita vede žáky k tomu, aby dokázali s porozuměním přečíst přiměřeně dlouhý text. Aktivita vede žáky k zamyšlení nad způsobem života u nás a jinde ve světě a jak se tyto světy navzájem ovlivňují. Žáci si při ní také trénují čtenářskou strategii kladení otázek. Při práci na počítači porovnávají informace z více zdrojů a informace si ověřují. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčových kompetencí digitální, komunikační, k podnikavosti a pracovní a k rozvoji čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Zadání pro žáky

1. Přečtěte si pozorně text a při čtení se zaměřte na 2 otázky z expertního listu.
2. Porovnejte v expertních skupinách vaše odpovědi a dohodněte se, které informace jsou podstatné, které představíte ostatním.
3. Prezentujte závěry před svými spolužáky.
4. Podívejte se na stránky <https://www.pribehbananu.cz/cs> a porovnejte se závěry, ke kterým jste dospěli při čtení.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK digitální Digitální informace a data KDI-DAT-000-ZV5-001	Vyhledává potřebné informace v doporučených digitálních zdrojích.	- zařazují do výuky úkoly spojené se získáváním informací na internetu - po zhlédnutí videa nechávám žáky rozpoznávat, jaké informace se shodují s přečteným
KK komunikační Porozumění KKK-POR-000-ZV5-001 Vyjadřování KKK-VYJ-000-ZV5-001	Rozumí obsahu běžných forem sdělení včetně některých nepřímých vyjádření významů. Vyjádřuje se prostřednictvím zvládnutých výrazových prostředků, které volí podle svých možností vzhledem ke komunikačnímu záměru, partnerovi a situaci.	- se žáky hovořím o různých jazykových sděleních - při diskusi nechávám žáky rozlišovat mezi podstatnými a okrajovými informacemi - do výuky zařazuji autentický text, video, obrázky - vytvářím příležitosti k diskusi, kdy žáci mohou bezpečně pokládat otázky - vytvářím aktivity, kdy žáci prezentují závěry své práce - pomáhám žákům rozvíjet schopnost reflexe

KK k podnikavosti a pracovní Spolupráce a týmová práce KPP-TYM-000- ZV5-001	Podílí se na spolupráci ve skupině.	- při práci na expertních listech podporují pocit individuální a kolektivní odpovědnosti - diskutují se žáky, co bylo přínosné pro splnění úkolu a co by bylo vhodné zlepšit
--	--	---

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
ZG Čtenářská a pisatelská Budování porozumění v četbě a procesu psaní ZGC-BPO-000-ZV5- 001 Kritické čtení a psaní ZGC-KCP-000-ZV5- 001	<i>Buduje porozumění prožitkovým i odborným textům, při psaní sděluje informace podle své potřeby.</i> <i>Při čtení i psaní popisuje působení autora na čtenáře.</i>	- předkládám texty, ve kterých žáci vyhledávají přímo i nepřímo vyjádřené informace - nechám žáky vyhledávat v textu místa, která sdělují důležitou myšlenku - předkládám texty, kdy se žák musí zamýšlet nad tím, jaké informace jsou mu předkládány

Metodický komentář pro učitele

1. V úvodu položte žákům otázky:

S kým chodíte nakupovat? Do jakého obchodu chodíte nejčastěji? Co rozhoduje o tom, který obchod navštívíte (zboží, cena, vzdálenost, bio potraviny...)? Co nakupujete nejčastěji (potraviny, ovoce, zelenina, maso...)? Víte, jak se toto zboží dostane do obchodu? ... Cílem je přivést žáky k tomu, že hodně zboží se k nám dováží a mezi ovocem, které často kupujeme, jsou banány.

2. Položte žákům otázku: Co byste se chtěli o banánech dovědět? Otázky si zapíší na stírací tabulku nebo do sešitu.

3. Rozdejte žákům text a jeden expertní list. Žáci, kteří sedí blízko sebe, nesmí mít stejný expertní list. Zadejte čas pro vypracování úkolu.

4. Po jeho uplynutí se sejdou ve skupinách žáci, kteří pracovali na stejném expertním listu. Sdělí si informace, ke kterým došli, dohodnou se na správném řešení, a případně si je upraví. Nechejte je diskutovat nad tím, jak se jim vyhledávání informací dařilo, co jim pomáhalo. Poté se dohodnou, kdo bude mluvčím skupiny, který bude výsledek prezentovat.

5. V kruhu žáci informují ostatní, na čem se dohodli, ostatní skupiny mohou doplňovat. Vedte žáky k tomu, aby se vyjadřovali o tom, co jim při čtení pomáhalo, na co si příště musí dát více pozor.

6. Nechejte žáky ve skupinách zhlédnout <https://www.pribehbananu.cz/cs>. Dejte jim dostatek času na zapsání otázek, které je napadají. Diskutujte, co je ve videu nejvíce překvapilo. Co si mysleli dříve a jak se jejich pohled na dovážené banány nyní odlišuje. Pomáhejte žákům s reflexí – výstižné vyjadřování, změna postoje...

7. Nechte žáky reflektovat, zda získali odpovědi na svoje otázky, které si v úvodu pokládali (zapisovali na tabulky). Pokud ne, domluvte se na dalším postupu při hledání těchto odpovědí (kdy vytvoříte časový prostor, jaké budou vhodné zdroje).

Popis ověřování

Učitel sleduje, zda žák dokáže přečíst text, porozumět mu, vyhledat potřebné informace a zapsat do expertního listu.

Při komunikaci v jednotlivých skupinách sleduje zapojení do diskuse a to, jak žák vyvodí jednoduchý závěr týkající se významu banánů.

Zdroje:

Text – Banány – Online. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/veda/zachrana-bananu-diky-geneticke-uprave-jsou-odolne-proti-plisni-ktera-je-mohla-znicit-88433>

Video – Příběh banánu – Online. Dostupné z: <https://www.pribehbananu.cz/cs>

Příloha: Text pro žáky

Banány

Plody banánovníku jsou základní potravinou pro méně vyvinutou část světa. Přidávají se téměř do každého jídla. Jejich nedostatek přináší hlad a hrozí i hladomor. Banány patří mezi nejdůležitější potraviny světa. Jejich název má svůj původ v arabštině, kde slovo „banan“ znamená prst.

Dnes vypadá plod jinak než dříve. Banánovník se přestal vyvíjet před mnoha lety. My máme rádi plody bez semen. Připomínkou vymizelých semen je tmavá linka, kterou občas můžeme vidět uvnitř banánu. Banánovníky se tedy rozmnožují řízkováním. Tím je ale rostlina ohrožena různými nemocemi a škůdci.

Lidé pěstují banány různých barev i tvarů. Jsou žluté, zelené i červené, malé i velké. Rostou na vysokých bylinách, které na vrcholu nesou dlouhé listy. Nejvýznamnější odrůdou je Cavendish.

85 % banánů se spotřebuje v rozvojových zemích. Vaří se, smaží, pečou, dělají se z nich kaše i banánová mouka, kečupy, vaří se z nich banánové pivo a destiluje gin. Listy využívají na pokrytí střech svých příbytků, vlákna se používají k výrobě textilu, z částí rostlin se vyrábějí barviva, deštníky a různé předměty do domácnosti.

Banány se pěstují na velkých i menších plantážích. Aby rostliny mohly dorůst ve zdraví, nebyly napadeny plísní, lidé je ošetřují postřiky. Ty mohou způsobit vážné zdravotní problémy lidem, kteří na plantáži pracují. Například ženy, které pracují v balírnách banánů v Kostarice, jsou často postihovány leukémií. A postřiků bývá i 40 za rok. Nejhorší jsou na tom chudí farmáři, kteří na chemické postřiky nemají peníze. Mnohdy nemohou dělat nic, jen sledovat, jak rostliny hynou. Například v Ugandě v roce 1980, kdy nemoc udeřila, klesly výnosy banánů téměř na polovinu.

Přestože lidé banánovníky stříkají, dlouho se nedařilo nad plísní vítězit. Bakterie houby v půdě vydrží desítky let. Až v roce 2017 vědci z Austrálie dokázali upravit banány Cavendish tak, že jsou rezistentní.

Z textů na www.koktejl.cz vybrala Hana Košťálová, upravila Jovanka Rybová

Příloha: Expertní listy pro žáky

Expertní list č. 1

1. Namaluj, jak si představuješ banánovník.
2. Které země jsou na pěstování banánů závislé?

Expertní list č. 2

1. Co lze z banánovníku využít a k čemu?
2. Jaký význam mají banány pro nás a jaký pro obyvatele rozvojových zemí?

Expertní list č. 3

1. Napiš, jaké máme banány?

2. Proč jsou lidé v zemích, kde se banány pěstují, mnohem více nemocní?

Expertní list č. 4

1. Nakresli, jak si představuješ řízkování?

2. Vypiš slova, kterým nerozumíš.